

Muhasebe ve Finans Uygulamaları Dergisi
Journal of Accounting and Finance Applications

Araştırma Makalesi • Research Article

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü

ISSN: 3023-7351

Küresel Rekabet Endeksi ile Sürdürülebilirlik, Sosyal Sorumluluk ve İnovasyon Kavramlarının Önemi

The Importance of the Global Competitiveness Index and the Concepts of Sustainability, Social Responsibility and Innovation

Gamze TAŞTEMEL¹

¹Öğretim Görevlisi, Bitlis Eren Üniversitesi, Ahlat Meslek Yüksekokulu, gtaştemel@beu.edu.tr, Orcid Id: 0000-0003-0711-8952

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

Küresel Rekabet Gücü
Endeksi,
Sosyal Sorumluluk,
Sürdürülebilirlik,
İnovasyon

Jel Kodları: G34, Q56

Makale Geçmişi:

Başvuru Tarihi: 03/06/2024
Düzeltilme Tarihi: 13/06/2024
Kabul Tarihi: 28/06/2024

ARTICLE INFO

Keywords

Global Competitiveness
Index,
Social responsibility,
Sustainability,
Innovation

Jel Codes: G34, Q56

Article History:

Received: 03/06/2024
Received in revised
form: 13/06/2024
Accepted: 28/06/2024

ÖZET

Günümüzde işletmeler için raporlama yalnızca finansal durumlarını değil, aynı zamanda finansal olmayan bilgilerini de kapsamaktadır. Bu ihtiyaca cevap verebilmek adına işletmeler, alternatif raporlama yöntemleri arayışına girmişlerdir. Özellikle Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) ve Sürdürülebilirlik Raporlaması gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. KSS, işletmelerin topluma sağladığı faydaları ve dayanışma anlayışını içerir ve 20. yüzyılın başlarından itibaren önem kazanmıştır. Eskiden sadece kar elde etmek sosyal sorumluluk olarak kabul edilirken, günümüzde işletmelerin toplumsal fayda sağlamaları ve yasal yükümlülüklerini aşmaları beklenmektedir. Rekabet gücü tanımında sadece yüksek miktarda ve kaliteli üretim yapmanın yeterli olmadığı vurgulanmaktadır. Maliyet yönetimi, inovasyon, kaliteli üretim, işgücü yapısı, yönetim, pazar seçimi, döviz kurları, mali durum gibi faktörler de rekabet üstünlüğünü belirler. Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Rekabet Gücü Endeksi (GCI), ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeylerini ve rekabet güçlerini çeşitli faktörler üzerinden değerlendirir. Çevre, insan sermayesi, piyasalar ve yenilikçilik gibi dört temel faktör altında toplanan 12 ana başlık, ülkeler arası rekabet gücü sıralamasında önemli bir rol oynar ve ekonomik politika oluşturucularına yol gösterir. Yapılan literatür taraması da göstermektedir ki misyon ve vizyonunda sosyal sorumluluk, sürdürülebilirlik ve yenilik kavramını kullanan işletmeler diğer işletmelere göre finansal performans olarak daha pozitif bir çizelge izlemektedir.

ABSTRACT

Today, reporting for businesses covers not only their financial situation but also non-financial information. In order to meet this need, businesses have sought alternative reporting methods. In particular, concepts such as Corporate Social Responsibility (CSR) and Sustainability Reporting have come to the fore. CSR includes the benefits that businesses provide to society and the understanding of solidarity, and has gained importance since the early 20th century. While in the past only making profits was considered a social responsibility, today businesses are expected to provide social benefit and exceed their legal obligations. In the definition of competitiveness, it is emphasized that simply producing high quantities and quality products is not enough. Factors such as cost management, innovation, quality production, workforce structure, governance, market selection, exchange rates and financial situation also determine competitive advantage. The World Economic Forum's Global Competitiveness Index (GCI) evaluates countries' economic development levels and competitiveness based on various factors. 12 main headings, collected under four basic factors such as environment, human capital, markets and innovation, play an important role in the international competitiveness ranking and guide economic policy makers. The literature review also shows that businesses that use the concepts of social responsibility, sustainability and innovation in their mission and vision follow a more positive financial performance compared to other businesses.

Atıf vermek için / To cite: Taştemel, G. (2024). Küresel Rekabet Endeksi ile sürdürülebilirlik, sosyal sorumluluk ve inovasyon kavramlarının önemi. *Muhasebe ve Finans Uygulamaları Dergisi*, 1 (2):53-64.

GİRİŞ

Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) ve sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin finansal performanslarının yanı sıra çevresel, sosyal ve yönetimsel performanslarını da paydaşlarına aktarma sorumluluğunu taşıdıkları önemli bir alanı kapsar. Bu raporlar, şeffaflığı artırır, işletmelerin uzun vadeli stratejilerini ve sürdürülebilirlik çabalarını değerlendirmek için bir çerçeve sağlar.

Rapor ayrıca, Küresel Raporlama Girişimi (GRI) gibi kuruluşların sürdürülebilirlik raporlama standartlarını belirlediğini ve bu standartların işletmeler için önemini vurgular. Bu standartlar, işletmelerin sürdürülebilirlik performanslarını karşılaştırılabilir ve şeffaf bir şekilde sunmalarını sağlar, böylece paydaşların güvenini kazanmalarına yardımcı olur.

Çalışmada ayrıca, işletmelerin sürdürülebilirlik çabalarının finansal performansları üzerindeki etkisini araştıran çalışmalara da yer verilmektedir. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik faaliyetlerine katılımın, yatırımcılar tarafından ilgi gördüğü ve işletmelerin uzun vadeli başarılarını desteklediği görülmektedir.

Sonuç olarak, işletmelerin sürdürülebilirlik raporlama süreçlerine entegre olmaları, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde faaliyet göstermelerini sağlar. Bu da hem finansal hem de sürdürülebilirlik performanslarının değerlendirilmesini ve işletmelerin uzun vadeli başarılarını güçlendirmeyi mümkün kılar.

Küresel Rekabet Gücü Endeksi, Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından 1979 yılından bu yana yayınlanmakta olan bir endekstir. Bu endeks, bir ülkenin rekabet gücünü belirlemek için çeşitli makro ve mikro ekonomik faktörleri değerlendirir. GCI'nin amacı, ülkelerin ekonomik rekabet gücünü değerlendirirken aynı zamanda bu gücü artırmak için gerekli alanlara odaklanmalarını sağlamaktır.

GCI, dört ana faktör üzerinden ülkelerin rekabet gücünü değerlendirir: Bunlar; **Etkinleştirici Çevre** (Kurumsal Yapılanma, Altyapı, Bilgi İletişim Teknolojisi Adaptasyonu, Makroekonomik Faktörler), **Beşeri Sermaye** (Sağlık, Beceriler), **Piyasalar** (Ürün Piyasası, İşgücü Piyasası, Finans Sistemi, Pazar Büyüklüğü) **İnovasyon Ekosistemi** (İş Dünyası Dinamizmi, İnovasyon Yeteneği) Bu faktörler altında toplamda 12 ana başlık bulunmaktadır. GCI, her yıl güncellenir ve ülkelerin rekabet gücü sıralamasını ortaya koyarak, ekonomik politikaların ve reformların yönlendirilmesine katkı sağlar.

Rekabet gücü endeksleri genellikle subjektiflik ve nitel verilerin kullanılmasından dolayı tartışmalı olabilir. Ancak bu endeksler, ülkelerin ekonomik yapılarını ve rekabet güçlerini değerlendirirken önemli bir kıyaslama aracı olarak kullanılmaktadır.

1. İŞLETMELERİN MİSYON VE VİZYONUNDA SOSYAL SORUMLULUK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE YENİLİK KAVRAMLARI İLE FİNANSAL PERFORMANS İLİŞKİSİ

Bir kuruluşun amacını ve varoluş nedenini belirten misyon ifadesi, kuruluşun hedeflerini ve neyi başarmayı amaçladığını açıklar. Diğer bir deyişle, misyon, kuruluşun varoluşunu, hangi prensiplere dayanarak, hangi hedeflere öncelik vererek ve hangi başarıları hedefleyerek şekillendirdiğini açıklar. Misyon beyanı, kuruluşların rakiplerinden farklılıklarını belirlemek, çalışanları motive etmek, kuruluşa kimlik kazandırmak ve müşterilerle etkileşim kurmak için önemlidir (Muslu, 2014).

Her işletmenin misyon ifadeleri, amacına uygun şekilde kullanılabilmesi için işletmenin kendi özgün niteliklerine göre oluşturulmalıdır. Bu konu, genel strateji literatüründe ve özellikle strateji kuramlarında detaylı olarak ele alınmıştır. Stratejik yönetim teorileri, bir işletmenin misyon ifadesinin, o işletmenin benzersiz özelliklerini ve hedeflerini yansıtacak şekilde tasarlanmasının önemini vurgular. Misyon ifadeleri, işletmenin kimliğini, değerlerini ve uzun vadeli amaçlarını belirleyerek stratejik planlamada kritik bir rol oynar. Bu nedenle, işletmelerin misyon ifadelerini oluştururken kendi özgün yapısal ve kültürel özelliklerini dikkate almaları, stratejik başarı için temel bir gerekliliktir. (Köseoğlu & Temel, 2008).

Her kuruluşun, yazılı ya da yazılı olmasa da bir misyonu bulunmaktadır. Kuruluşun etkinliklerinde, çalışan davranışlarının şekillendirecek olan bir misyon, kuruluşun sahip ve yöneticilerinin inançları, düşünceleri ve değerleri tarafından belirlenmektedir. Misyon beyanı, bir kuruluşun varoluş amacını ve stratejik hedeflerini gerçekleştirmek için bir rehber sağlar. Hem genel hem de stratejik amaçları aynı olan kuruluşların ayırt edilmesi ve kuruluşun karakterinin belirlenmesi için temel bir özellik olan misyon, önemli bir rol oynar (Muslu, 2014).

Misyon, bir işletmenin faaliyetlerine anlam katan bir ifadedir. Örneğin, ticari bir işletmenin misyonu sadece kar elde etmekten öteye geçer. Son yıllardaki değişimler ve gelişmeler, işletmelerde belirli değişikliklere yol açmıştır. Sosyal sorumluluk ve paydaş çıkarları gibi yeni kavramlar, yeni misyonlar tanımlama fırsatı sunmaktadır. Ek olarak, misyon; işletme başarısını uzun dönemde artırmaya ve stratejik yönetimi etkin kılmaya olanak sağlayan bir ifade olarak kabul edilir. En belirgin özelliği ise tüm çalışanlara ortak bir rehberlik sunmasıdır, böylece işletmenin vizyonu ve hedefleri doğrultusunda birlikte hareket etmeleri teşvik edilir (Atasever & Işık, 2018).

Vizyon, işletmeler için gelecekte ulaşılmak istenen durumu ifade eden bir resimdir. Kelime anlamı olarak "görüş", "görme gücü", "önsezi", "imgelem", "hayal", "düş" gibi anlamlara gelen vizyon, işletmelerde liderin tüm enerji ve kaynakları belirlenen hedefe ulaşmak için harekete geçirmesini sağlar. Bu, işletmenin gelecekteki hedeflerini netleştirerek, ekip üyelerini motive etmeye ve yönlendirmeye yardımcı olur (Doğan & Hatipoğlu, 2009).

Vizyon, insanların ve kuruluşların ulaşmak istedikleri hedefleri gerçekleştirmek için oluşturdukları zihinsel yapılar ve idealizmi içerir. Zihinsel olarak oluşturulan vizyon, arzulanabilir ve gerçekleştirmeye değer bir nitelik taşımaktadır. Çünkü kuruluşların ilerlemesi, genel olarak insanlığın ilerlemesi olarak algılanabilir (Kılıç, 2010).

İşletmenin vizyon ifadesini oluşturmak ve geliştirmek, yalnızca hedef belirlemekle sınırlı değildir. Bu sürecin amacı, belirlenen hedefin çalışanları harekete geçirmesi, onları yönlendirmesi, kendilerini ve işletmeyi daha iyi anlamalarını sağlayarak motivasyonlarını arttırması ve böylece büyümeyi ve değişimi destekleyecek bir çerçeve oluşturmaktır. Vizyon ifadesi, çalışanların güçlerini birleştirdikleri ortak bir hedefe odaklanmalarını sağlar. Birlikte çalışarak sinerji oluşturan ve ekip çalışmasıyla işbirliği yapan çalışanlar, yaptıkları işin esas amacını, sonuçlarını, önceliklerini ve hedeflerini anladıklarında, işleri ilham verici ve motivasyon sağlayıcı olur. Çünkü işin kendisi değil, işin amacı motivasyon sağlar. Çalışanlar, yaptıkları işin işletmenin genel amacına nasıl katkı sağladığını gördüklerinde, bu durum onlara güç verir ve böylece başarılı iş sonuçları elde etmelerini sağlar (Alkoç, 2010).

Vizyon, bir örgütün en temel amacını belirleyen kritik bir unsurdur. "Ne olmak istiyoruz?" gibi sorulara yanıt vermeyi amaçlayan vizyon ifadesi, örgütün gelecekteki yönünü, hedeflediği iş pozisyonunu ve gelişim için planladığı yetenekleri tanımlar. Misyon ifadesini oluşturma sürecinden önce, örgüt liderlerinin mevcut durumu kavramaları gereklidir; çünkü bu, misyon ifadesinin temelini oluşturur. Başka bir deyişle, vizyon, misyon ve ilgili hedefler için stratejik bir temel ve yön sağlar. Ancak, sadece bir vizyon ifadesi yayınlamak ve toplantılarda vizyoner kavramlardan bahsetmek, insanların bunu otomatik olarak kabul etmelerine yol açmaz; esas olan, bu vizyona inanmak ve onu hayata geçirmek için çaba göstermektir. Vizyonun belirlenmesi ve uygulanmasında önemli bir faktör, bağlı ve adanmış takipçilere sahip olmaktır. Örgüt çalışanları, vizyonu gerçekleştirmek için enerji harcadıklarında, bu vizyonun kendileri için ne anlama geldiğini anlamalıdır. Misyon ve vizyon ifadeleri, bir kuruluşun kimliğini ve geleceğini şekillendiren rehber ve yol haritası işlevi görür. Bu ifadeler, örgütün uzun vadeli hedeflerine ulaşmasında ve stratejik planlamasında kritik rol oynar. Sonuç olarak, vizyon ve misyon ifadelerinin etkinliği, örgüt içindeki herkesin bu ifadelerle inanması ve bunları gerçekleştirmek için aktif olarak çaba göstermesi ile sağlanır (Erol & Kanbur, 2014).

Kurumsal sosyal sorumluluk, işletmenin topluma veya daha belirgin bir şekilde işletmenin paydaşlarına yönelik uygulamalarıdır ve bunlar şirket politikalarından ve uygulamalarından etkilenirler. Saltaire ve diğer paternalist kapitalizm örnekleri, kurumsal sosyal sorumluluğun üç ana özelliğini ortaya koymaktadır. İlk olarak, bu fikrin yenilikçi olmadığıdır. İkincisi, iyilik yapma arzusundan kaynaklanan Kurumsal Sosyal Sorumluluk ile ticari çıkarları yansıtan Kurumsal Sosyal Sorumluluk arasında önemli farklar olsa da, bir şirketin sosyal sorumlulukla ilgilenmesi aslında bu iki motivasyonun bir kombinasyonunu yansıtmaktadır. Üçüncü olarak, Kurumsal Sosyal Sorumluluğun sosyal boyutuna verilen önem rağmen, uygulamaların doğası ve boyutu açısından belirsizlikler hakimdir (Torlak, 2006). Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS), işletmelerin karlarını maksimize etmekten öte, işletme faaliyetlerinden etkilenen tüm tarafların çıkarlarını göz önünde bulundurarak korumasını içerir (Çelik, Zeytinoğlu, & Akarım, 2016).

Günümüzde işletme paydaşları, hem finansal bilgilere hem de finansal olmayan verilere erişim sağlama eğilimindedir. Bu eğilim, işletmelerin finansal raporlarının yanı sıra finansal olmayan bilgileri de içeren sürdürülebilirlik raporlarının önemini artırmıştır. İşletmeler, kısa vadeli karlılık hedeflerini gerçekleştirirken, bunun yanında uzun vadeli çevresel ve sosyal faktörleri de göz önünde bulundurarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Sürdürülebilirlik raporlamasının temel amacı, ekonomik, çevresel ve sosyal performansın paydaşlara güvenilir ve şeffaf bir biçimde sunulmasıdır. İşletmelerin sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığının artmasıyla birlikte, sürdürülebilirlik raporlamasında rehberlik eden çeşitli sivil toplum kuruluşları ortaya çıkmıştır. Küresel Raporlama Girişimi (GRI), dünya genelindeki işletmeler tarafından en yaygın şekilde kullanılan sürdürülebilirlik raporlama çerçevesidir. Bu girişimin amacı, etkin raporlama için küresel standartlar belirleyerek ekonomik, çevresel ve sosyal performans raporlamasını finansal raporlamaya benzer şekilde şeffaf ve karşılaştırılabilir hale getirmektir. Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin sadece finansal başarılarını değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal etkilerini de ortaya koyarak, paydaşlarına bütüncül bir performans değerlendirmesi sunar. Bu raporlamalar, işletmelerin uzun vadeli stratejilerinin bir parçası olarak ekonomik, çevresel ve sosyal sorumluluklarını yerine getirmelerine yardımcı olur ve paydaşların bu alanlardaki performanslarını daha iyi değerlendirmelerini sağlar. Bu nedenle, sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin hesap verebilirliğini artırarak, güvenilirliklerini ve itibarlarını güçlendirir (Korga & Aslanoğlu, 2022).

Kurumsal yönetimin ve sürdürülebilirliğin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarının bir arada ele alınması, işletmelere etkinlik, verimlilik ve rekabet avantajı kazandırabilir. Bu perspektiften bakıldığında, kurumsal yönetim ve kurumsal sürdürülebilirlik alanındaki gelişmelerin, işletmelerin performansı üzerinde önemli etkiler yaratabileceği öngörülebilir. Kurumsal yönetim ve sürdürülebilirlik kavramları, 20. yüzyılın sonlarından itibaren yoğun bir şekilde tartışılmaya başlanmış ve bu alanlarda birçok önemli gelişme yaşanmıştır. Bu ilerlemeler, işletmelerin yönetim ve iş yapma süreçlerinde dikkate değer

değişikliklere yol açmıştır. Ancak, bu değişimlerin işletmelerin performansını nasıl etkilediği sorusu gündeme gelmiş ve bu konu akademik alanda da büyük ilgi uyandırmıştır (Düzer, 2020).

Günümüzde öne çıkan kavramlardan biri sürdürülebilirliktir. Sürdürülebilirlik, bir durum veya sürecin belirli bir süre boyunca devam etme kapasitesini ifade eder. Kavramın genişliği nedeniyle farklı şekillerde yorumlanabilir ve çeşitli durumlara uygulanabilir. Ancak, sürdürülebilirliğin özünde toplumsal, kültürel, insani ve özellikle çevresel kaynakların gelecekte daha uzun süre kullanılabilmesi için çaba gösterme amacı yatar. Başlangıçta sadece çevresel konularla ilişkilendirilen sürdürülebilirlik, zamanla toplumsal gelişmeler, ürün ve üretim süreçleri, ekonomi gibi farklı alanları da kapsayacak şekilde genişlemiştir. Sanayi devrimiyle birlikte çevresel konuların göz ardı edilmesi, küresel ısınma, ozon tabakasının incilmesi ve hava, su, toprak kirliliği gibi ciddi küresel sorunlara yol açmıştır. Bu olumsuzlukların büyük ölçüde, insan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılan üretim ve tüketim faaliyetlerinden kaynaklandığı ve çevre sorunlarının temelinde ekonomik kaygıların bulunduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle, ekonomik ve çevresel konuların birlikte ele alınması zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Sevim, 2021).

Sürdürülebilirlikle ilgili tanımlamalarda, toplum, çevre ve ekonominin üç ana bileşen olarak öne çıktığı belirtilir. Geçmiş yıllarda, bu üç bileşenin bağımsız olarak ele alındığı bilinmektedir. Ancak, çevresel, ekonomik ve toplumsal hususların bağımsız olarak ele alınması, uzun vadede diğer bileşenler için sorunlara neden olabilir. Bu nedenle, üç bileşenin birbirleriyle bağlantılı olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu üç bileşen, ekonomiyi toplumun içinde ve toplumu da çevrenin içinde değerlendirerek bir bütün olarak bir araya getirilmiştir. Dolayısıyla, sürdürülebilirlikte başarı elde etmenin yolu; hem ekonomi hem toplum hem de çevrenin bir bütün olarak değerlendirildiği çözümlerle mümkün olabilir (Aghayeva, 2019).

Ayrıca, sürdürülebilirlik, işletmelerin mevcut ve gelecekteki toplum ihtiyaçlarını karşılaması gerektiği anlamına gelir. Ancak, sürdürülebilirlik programlarının yararları, kısa vadeli odaklı yöneticiler tarafından hafife alınabilir veya göz ardı edilebilir. Günümüzde bu konunun önemi artmasına rağmen, maliyetler, yönetim yaklaşımı ve işletme performansı baskıları, sürdürülebilirlik perspektifinin işletme faaliyetlerine entegre edilmesini zorlaştırır. Bazı işletmeler, sürdürülebilirlik yaklaşımını finansal bir yük olarak görür ve finansal fayda sağlamadıkça benimsemezler (Dinçer, Dinçer, & Keskin, 2021).

Sürdürülebilirlik raporlaması (SR), kurumsal performansın sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda ölçülmesine ilişkin bir sorumluluk uygulamasıdır. Bu raporlar, şirket performansı ile ilgili ekonomik, çevresel, sosyal ve yönetimsel bilgileri sağlar. Sürdürülebilirlik raporları, hesap verilebilirlik ve iletişim aracı olarak görülerek, hissedarlara şirketlerin strateji, yönetim sistemi ve hedeflerini değerlendirme olanağı sunar. Bu raporların önemli özelliklerinden biri, şirketlerin mali ve mali olmayan verileri arasındaki ilişkiyi açıklamasıdır. Günümüzde, yatırımcılar şirketlerden sadece finansal performanslarının değil, aynı zamanda sürdürülebilirlik faaliyetlerine katılımı ve kurumsal sosyal sorumluluğu da göz önünde bulundurmasını beklemektedirler. Yapılan son çalışmalar, yatırımcıların sürdürülebilirlik faaliyetlerine aktif olarak katılan şirketlere ilgi gösterdiğini göstermektedir. Bu durum, sürdürülebilirlik raporlarının firma performansı ile ilişkisini araştırmanın önemini artırmıştır (Yıldırım, Kocamış, & Kuzu, 2018).

İşletmelerin çevreye ve topluma duyarlılıklarını göstermek amacıyla sürdürülebilirlik hususuna verilen önem, son yıllarda artmıştır. Ancak, bazı ekonomistler, işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarıyla ilgilenmeyeceklerini ve sürdürülebilirliğin şirket hissedarları için gereksiz bir yük olduğunu savunmuşlardır. Bu nedenle, zamanla şirketlerin sürdürülebilirlik bilincinin artmasıyla birlikte, bu durumun finansal performans üzerindeki etkisi üzerine yapılan araştırmalar önem kazanmıştır (Düzer & Önce, 2018).

Son yıllarda sürdürülebilirlik, büyük bir önem kazanmıştır. İnsanlar, işletmeler, devletler ve diğer pek çok kesim, doğal kaynakların gelecek kuşaklara aktarılmasının, yani sürdürülebilirliğin gerekliliğini fark etmektedir. 1987'de yayınlanan Bruntland Raporu'nda belirtildiği gibi, sürdürülebilir kalkınma, "Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini tehlikeye atmadan, bugünkü nesillerin ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma" olarak tanımlanmıştır. Bu hedefin gerçekleştirilmesi, bireylere, işletmelere, devletlere ve toplumun diğer kesimlerine önemli sorumluluklar yüklemektedir. Ekonomilerin lokomotif olan işletmeler, faaliyetlerinin çevresel ve sosyal etkileri nedeniyle özel bir öneme sahiptir ve sürdürülebilir kalkınmada kritik bir rol oynarlar (Düzer & Önce, 2017).

İşletmeler, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde, toplum ve çevreye karşı sosyal ve ekonomik sorumluluklar taşımaktadır. Bu nedenle, faaliyetlerini yürütürken, eylemlerinin sonuçlarını dikkatlice değerlendirmelidirler. Son yıllarda bu değerlendirme süreci, sürdürülebilirlik çerçevesinde daha da önem kazanmıştır. İşletmeler, aldıkları kararlar ve yürüttükleri faaliyetlerde sürdürülebilirlik ilkelerine uygun hareket etmeye özen göstermektedir. Sürdürülebilirlik kavramı, ekonomik büyümenin yanı sıra doğanın korunması, eşitlik ve katılım gibi ilkeleri de içerecek şekilde genişlemiştir. Bu geniş anlamıyla sürdürülebilirlik, işletmelerde kurumsal sosyal sorumluluk olarak somutlaşmaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluk, işletmelerin faaliyetlerini topluma ve çevreye duyarlı bir şekilde yürütmelerini ifade eder ve bu prensipler doğrultusunda hareket etmelerini gerektirir (Önder, 2019).

Günümüzde işletmelerden yalnızca finansal durumlarını değil, aynı zamanda finansal olmayan bilgilerini de raporlamaları beklenmektedir. Bu talebe yanıt verebilmek için işletmeler, alternatif raporlama yöntemleri arayışına girmişlerdir. Bu çerçevede, finansal olmayan bilgilerin raporlanması önemli hale gelmiş ve "Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporlaması" ile "Sürdürülebilirlik Raporlaması" gibi kavramlar öne çıkmıştır. Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) kavramı, topluma fayda sağlama ve dayanışma anlayışından doğmuş olup, yirminci yüzyılın başlarından itibaren giderek daha fazla önem kazanmıştır. Başlangıçta işletmeler için yalnızca kar elde etmek sosyal sorumluluk olarak yeterli görülürken, 21. yüzyıldan itibaren, şirketlerin sorumlu kabul edilebilmesi için kendi çıkarlarının ve yasal yükümlülüklerinin ötesine geçerek toplumsal fayda sağlamalarının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu değişim, işletmelerin sosyal ve çevresel sorumluluklarını da göz önünde bulundurarak daha geniş bir raporlama yaklaşımını benimsemelerini gerektirmiştir (Emir & Kıymık, 2021).

Finansal performans, bir işletmenin karlılık, risk yönetimi ve rekabet edebilme kapasitesi olarak tanımlanabilir. Günümüzde işletmeler, toplum tarafından sadece mali tabloları ve kar marjları gibi finansal metriklerle değil, aynı zamanda sosyal sorumluluklarıyla da değerlendirilmektedir. Sosyal sorumluluk, finansal performansın ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. İşletmelerin finansal performansı, belirli bir dönemde gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin verilere dayanarak ölçülmektedir. Bu verilerin doğru, şeffaf, tarafsız ve adil bir şekilde sunulması, işletmenin sosyal sorumluluğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. İşletmelerin bu bilgileri sağlaması, bilgi kullanıcılarının bilinçli ve rasyonel kararlar almasına olanak tanıyacak ve işletmenin sürdürülebilirliğini temin edecektir (Özkan, Tanç, & Taşdemir, 2018).

Kurumsal yönetim ile finansal performans arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda, finansal performansı ölçmek için ROA (Varlıkların Karlılığı Oranı), ROE (Öz Sermaye Karlılığı Oranı) ve Tobin's Q gibi göstergelerin sıklıkla kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu göstergeler, şirketin varlıklarının kar yaratma etkinliğini, ortakların sermayelerine göre elde ettikleri kârı ve gelecekteki büyüme fırsatlarını belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Finansal performansı ifade etmek için kullanılan bu oranlar ile kurumsal yönetim uygulamaları bir araya geldiğinde, temel hedefin güvenilir bir firma değeri oluşturmak olduğu ortaya çıkar. Güvenilir firmalara olan yatırım talebinin artmasıyla birlikte, yüksek performans sergileyen firmaların aynı zamanda etkili kurumsal yönetim uygulamalarına sahip oldukları ve bu nedenle yatırımcı talebinin her geçen gün arttığı bilinmektedir (Cengiz & Karabayır, 2022).

Sosyal sürdürülebilirlik, adil ve sürdürülebilir toplumların oluşturulması ve sürdürülmesinde hem bireylerin hem de toplumların sosyal yaşamlarına odaklanan bir araç olarak kabul edilmektedir. Sürdürülebilir toplum kavramı, üç ana çerçeveyi içermektedir: sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlar. Sosyal sürdürülebilirlik, çevresel ve ekonomik boyutların aksine uzun vadeli sürdürülebilirlik özelliğine sahip olduğu için diğer sürdürülebilirlik göstergelerinden farklılık gösterir. Bu özellik, sosyal sürdürülebilirliğin insani boyutuna daha fazla vurgu yapılmasından kaynaklanmaktadır. Bu insani boyuta odaklanıldığında, belirli anahtar temalar öne çıkar. Bu temalar, sosyal sermaye, insan sermayesi ve insan refahı gibi gelişimde ve toplumun sosyal sürdürülebilirlik değerlerinin hayata geçirilmesinde kullanılan genel özellikler olarak kabul edilir (Tanç & Teksoy, 2022).

Finansal performans, işletme performansının önemli bir bileşeni olmaya devam etmektedir, ancak tek başına yeterli değildir. İşletmelerin performansını değerlendirmek ve anlamak için hem finansal hem de finansal olmayan göstergelere ihtiyaç vardır. İşletmenin mali durumunu belirlemek ve geleceğe yönelik finansal kararlar alabilmek için performansın ölçülmesi zorunludur. Finansal göstergeler, işletme yönetiminin önemli araçlarından biridir ve finans fonksiyonunun, kaynakların işletmenin genel hedeflerine uygun şekilde sağlanması ve kullanılmasında kritik bir rol oynar. Bu göstergeler, işletmenin hedeflediği finansal performans düzeyine ulaşip ulaşmadığını değerlendirmeye olanak tanır ve girdiler ile çıktılarla finansal terimlerle ifade ederek denetim mekanizmasının etkin çalışmasını sağlar (Taşdemir, 2017).

Bir grup araştırmacı, sosyal ve çevresel performans ile finansal performans arasındaki ilişkiyi incelemekte ve işletmelerin kurumsal sosyal performansları ile finansal performansları arasındaki bağlantıya odaklanmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlamasının stratejik hedefleri çerçevesinde, değerlendirilmesi gereken bir başka yaklaşım ise işletmelerin karlılık hedefleridir. Her işletmenin temel amacı, firma değerini ve karını maksimum seviyeye çıkarmaktır. Bazı çalışmalara göre, işletmeler sadece bu hedefe ulaşmak için "yeşil yönetim uygulamaları" gibi stratejik adımlar atmaktadırlar. Bu bağlamda, işletmelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerine yönelmesinin amacı, firmanın piyasa değerini artırmak, paydaşlar nezdinde tercih edilirliliği artırmak ve böylece rekabet üstünlüğü elde etmektir (Turhan, Özen, & Albayrak, 2018).

Çevre yönetimi, enerji ve su tüketimini azaltarak ve atık üretimini minimize ederek kaynak verimliliğini artırdığında işletmeler daha iyi performans gösterebilir. Ayrıca, insan kaynakları eğitim programları, faaliyet maliyetlerinde önemli ölçüde düşüşlere neden olabilir. Yönetim seviyesinde adil davranışlar sergilenmesi, çalışan memnuniyetini artırarak daha yüksek misafir memnuniyeti sağlar ve bu da tekrar eden müşteri oranını artırarak gelirlerde artışa yol açar. Kurumsal itibar, tüketicilerin kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarıyla geliştirilmiş bir ürün için daha fazla ödeme yapmasını teşvik edebilir ve böylece artan bir gelir akışı sağlayabilir. Kaynak temelli bir perspektifle, paydaş katılımıyla ilham alarak işletmelerin sürdürülebilir bir gelecek için rekabet stratejilerinin maliyet düşürücü ve/veya gelir artırıcı işlev gördüğü savunulmaktadır. Sürdürülebilirlik yönetiminin finansal performans üzerindeki olumlu etkisi, işletmelerin sürekli olarak verimliliği artırması, pazar payını genişletmesi, ürün kalitesini iyileştirmesi, daha sağlam bir kurumsal itibar oluşturmaları, daha memnun müşterilere sahip olması

gibi faktörlerle ilişkilendirilmiştir. Bu çerçevede, sürdürülebilirlik yönetimi geniş bir performans yelpazesi sunmasına rağmen, temelde gelirleri artırarak ve maliyetleri düşürerek finansal sonuçları olumlu yönde etkilemektedir (Yenidoğan, 2021).

1.1. Literatür Taraması

Muslu (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, örgütlerin vizyon ve misyon kavramlarının önemi detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, küreselleşmenin ve yoğun rekabet ortamının etkisi altında stratejik yönetim anlayışını benimsemiş olan örgütlerin vizyon ve misyonlarının ne kadar kritik olduğunu açıklamaktır. Araştırmada, misyon ve vizyon kavramlarının tarihsel gelişimleri, stratejik yönetimdeki rolleri ve örgütler için neden önemli oldukları detaylı bir şekilde incelenmiş ve bu kavramların örgütler için zorunluluğu vurgulanmıştır. Çalışmanın neticesinde, iyi oluşturulmuş olan gerek misyon gerekse vizyon bildirenlerinin işletmelere rekabet avantajı sağladığına ek olarak, işletme içerisinde ortak bir kültür oluşmasına, çalışanların işletmeye olan bağlılığının artmasına ve işletmenin sürekli olarak değişen koşullara uyum sağlamasına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik ve diğerlerinin (2016) gerçekleştirdiği araştırmada, Borsa İstanbul üzerinde bir uygulama yapılarak kurumsal sosyal sorumluluk ve finansal performans ilişkisi analiz edilmiştir. Çalışmanın temel amacı, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının şirketlerin finansal performansı üzerindeki etkisini araştırmaktır. Araştırmada, şirketlerin finansal performansını ölçmek için muhasebe tabanlı oranlar kullanılmış ve aktif karlılık bu ölçümler arasında yer almıştır. Ayrıca, piyasa değeri ile defter değeri arasındaki oranlar da piyasa temelli performansı değerlendirmek için kullanılmıştır. Bu veriler regresyon analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Kurumsal Sosyal Sorumluluk raporunun mevcudiyetinin, şirketin finansal performansı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı gözlemlenmiştir.

Dincer ve ekibinin (2021) yürüttüğü araştırma, BIST100 ve BIST Sürdürülebilirlik endeksi üzerinden sürdürülebilirlik ile finansal performans arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada temel amaç, Borsa İstanbul verilerini kullanarak sürdürülebilirlik ve finansal performans ilişkisini araştırmaktır. Çalışmada BIST100 ve BIST Sürdürülebilirlik endekslerinde yer alan şirketlerin finansal ve piyasa verileri incelenmiş ve bu veriler 2016-2018 yıllarını dahilinde 165 kullanılabilir veriden oluşturulmuştur. Araştırmada regresyon analizi yöntemi kullanılarak olası ilişkiler araştırılmıştır. Sonuçlar, sürdürülebilirliğin şirketin finansal performansında hem büyüklük hem kaldıraç hem de oynaklık değişkenleri aracılığıyla olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sürdürülebilirlik politika ve esaslarını uygulayan şirketlerin, uygulamayanlara nazaran daha yüksek finansal performans sahibi olduğuna dair bulgular elde edilmiştir.

Düzer (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, kurumsal yönetim, kurumsal sürdürülebilirlik ve finansal performans arasındaki ilişkilerin BIST üzerinde incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın hedefi; bu faktörler arasındaki ilişkileri anlamaktır. Bu çalışma, Kurumsal Yönetim Endeksi'nde listelenen şirketlerin 2015-2019 dönemi finansal performanslarını, aynı dönemde Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerle karşılaştırmıştır. Yedi farklı finansal performans göstergesi kullanılarak yapılan bu karşılaştırmada, Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin özkaynak kârlılığı göstergesinde sürekli olarak daha iyi performans gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca, zorlu piyasa koşullarında Sürdürülebilirlik Endeksi'nde bulunan şirketlerin genellikle daha az olumsuz bir performans sergilediği belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, 2016 yılı haricindeki diğer yıllarda Sürdürülebilirlik Endeksi'nde bulunan şirketlerin en az beş finansal performans göstergesinde daha olumlu bir performans gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Düzer ve Önce (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, sürdürülebilirlik bilgi düzeyinin finansal performans göstergelerine etkisi BIST'te incelenmiştir. Araştırmanın amacı, şirketlerin finansal performansı üzerinde sürdürülebilirlik bilgisinin etkisini araştırmaktır. Bu kapsamda, GRI raporlama ilkelerine uygun olarak hazırlanan ve BIST'te işlem gören 30 halka açık şirketin 2008-2014 dönemleri incelenmiştir. Araştırma, şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgi düzeyini ekonomik, çevresel ve sosyal performans açısından değerlendirmiştir. Finansal performans ise aktif karlılık, özkaynak karlılık, PD/DD oranı ve F/K oranı gibi finansal göstergelerle ölçülmüştür. Panel veri analizi yöntemi kullanılarak yapılan araştırmada sektör kontrol değişkeni dikkate alınmıştır. Elde edilen sonuçlar, çevresel performans bilgi düzeyinin aktif karlılık ve özkaynak karlılığı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu, sosyal performans bilgi düzeyinin ise aktif karlılık üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Düzer ve Önce (2017) tarafından yapılan araştırmada, BIST'te işlem gören şirketlerde kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması ile finansal performans arasındaki ilişki karşılaştırmalı bir analizle incelenmiştir. Araştırmada amaç, sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketler ile yayınlamayan şirketlerin finansal performansları arasında farklılık olup olmadığını araştırmaktır. Bu kapsamda, GRI raporlama ilkelerine uygun olarak 2008-2014 döneminde rapor yayınlayan 30 şirket ile benzer varlık büyüklüğüne sahip ve aynı sektörde yer alan 26 şirketten oluşan bir kontrol grubu belirlenmiştir. Araştırmada, finansal performansı değerlendirmek için aktif karlılık ve özkaynak karlılığı gibi göstergeler kullanılmıştır. İki grup arasındaki farklılıkları belirlemek için bağımsız iki örnek t testi ve Mann Whitney U testi analiz yöntemleri kullanılmıştır. Sonuçlar, sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin aktif karlılık ve özkaynak karlılığı açısından daha yüksek performans

sergilediğini göstermektedir. Bununla birlikte, sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin fiyat/kazanç oranının daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Emir ve Kıymık (2021) tarafından yürütülen araştırmada sürdürülebilirlik seviyesinin finansal performans üzerindeki etkisi Borsa İstanbul (BIST) üzerinde gerçekleştirilen çalışma ile incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, BIST Metal Eşya ve Makina Endeksi'nde bulunan 29 şirketin sürdürülebilirlik performans düzeylerindeki yükselişin finansal performansları üzerindeki etkisini ölçmektir. Çalışmada, BIST Metal Eşya ve Makina Endeksi'nde bulunan şirketlerin 2014-2018 yılları arasındaki performansları GRI ilkelerine göre değerlendirilmiş ve finansal performansa olan etkileri analiz edilmiştir. Araştırmada panel veri regresyon analizi kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, sürdürülebilirlik performans göstergelerine ilişkin açıklanan bilgi düzeyinin, şirketlerin aktif kârlılığı, özkaynak kârlılığı, kullanılan sermaye getirisi ve vergi öncesi kâr arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, toplam varlıklarda büyüme oranıyla olan ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü olduğu bulunmuştur.

Korga ve Aslanoglu'nun (2022) çalışması, sürdürülebilirlik performansı ve finansal performans arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Çalışmada temel amaç, finansal performansın sürdürülebilirlik performansı üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu çalışmada, Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi'ne kayıtlı imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin 2018-2020 dönemlerine ait verileri kullanılmıştır. Araştırma, sürdürülebilirlik performansını bağımlı bir değişken olarak ele alırken, finansal performansı bağımsız bir değişken olarak incelemiştir. İşletme büyüklüğü, aktif devir hızı ve kaldıraç oranı gibi kontrol değişkenleri dikkate alınmıştır. Sürdürülebilirlik performansı, TOPSIS yöntemiyle hesaplanan sürdürülebilirlik skorlarıyla ölçülmüştür. Analizlerde panel veri regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, sürdürülebilirlik performansı ile finansal performans arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Ancak, işletme büyüklüğü ile pozitif ve anlamlı bir ilişki gözlemlenmiş, işletme büyüklüğünün sürdürülebilirlik performansını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Önder'in (2019) çalışmasında işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk ve finansal performansı arasındaki etkinin iki yönlü olarak incelenmesi ele alınmıştır. Araştırmada temel amaç, işletmelerin sosyal performansı ile finansal performansı arasındaki ilişkinin çift yönlü olarak değerlendirilmesidir. Sosyal performansın değerlendirilmesi için 2016 yılına ait Küresel Raporlama Girişimi sürdürülebilirlik raporlarının skorları kullanılmıştır. Finansal performansın ölçümünde ise Özsermaye Karlılığı Oranı tercih edilmiştir. Analizlerde çoklu doğrusal regresyon analizi yöntemi benimsenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, kurumsal sosyal sorumluluk ve işletme performansı arasında karşılıklı bir etkileşim tespit edilmemiştir.

Özkan ve diğerlerinin (2018) araştırmasında, sürdürülebilirlik raporlarında yer alan kurumsal sosyal sorumluluğun kârlılık üzerindeki etkisi BIST sürdürülebilirlik endeksinde incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarındaki kurumsal sosyal sorumluluk açıklamalarının finansal performanslarını ne ölçüde etkilediğini belirlemektir. Araştırma örneklemini Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan 35 işletme oluşturmaktadır. İşletmelerin finansal performanslarının belirlenmesi için kullanılan finansal oranlar bağımlı değişken olarak kabul edilirken, kurumsal sosyal sorumluluk açıklamaları bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Araştırmada oran analizi ve en küçük kareler yöntemi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda, işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk açıklamalarının kârlılık oranları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Sevim'in (2021) araştırmasında, BIST sürdürülebilirlik endeksi üzerinde işletmelerin çevresel yatırım harcamalarının finansal performansı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, işletmelerdeki çevresel yatırım harcamalarının finansal performansı nasıl etkilediğini araştırmaktır. Araştırmada kullanılan veri seti, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan işletmelerin yayınladığı sürdürülebilirlik raporları ve mali tablolarından derlenmiştir. Analiz yöntemi olarak çoklu doğrusal regresyon analizi tercih edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, genel olarak Türkiye'deki işletmeler tarafından yapılan çevresel yatırım harcamalarının finansal performansı olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir.

Tanç ve Teksoy'un (2022) çalışmasında, döngüsel ekonomi bağlamında sosyal sürdürülebilirlik ile finansal performans arasındaki ilişkiyi, BIST sürdürülebilirlik endeksindeki şirketler üzerinde bir araştırma ile açıklamışlardır. Araştırmanın temel amacı, Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren ve sürdürülebilirlik raporu yayınlayan imalat sektöründeki şirketlerin döngüsel ekonomi kapsamında sosyal sürdürülebilirlik ile şirket performansı arasındaki ilişkiyi inceleyerek şirketlerin verimliliğini araştırmaktır. Bu çalışmada, 2016-2021 dönemleri için 36 şirketin döngüsel ekonomi çerçevesinde sosyal sürdürülebilirlik ile finansal performans arasındaki ilişki incelenmiştir. Sosyal sürdürülebilirliğin alt unsurlarının bilgi düzeyleri içerik analizi yöntemiyle araştırılmıştır. Çalışmada regresyon ve korelasyon analizleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, şirketlerin sosyal sürdürülebilirlik kategorileri ile net kârlılık oranı arasındaki ilişki anlamlı bulunmuş, ancak aktif kârlılık oranı ve öz sermaye kârlılık oranları ile ilişkili modeller anlamsız çıkmıştır. Ayrıca, toplum değişkeni ile net kârlılık oranı arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgular, şirketlerin sosyal sürdürülebilirlik çabalarının özellikle net kârlılık üzerindeki etkisini vurgulamaktadır.

Taşdemir'in (2017) çalışmasında, sürdürülebilirlik raporlarının kapsamı içerisinde kurumsal sosyal sorumluluğun finansal performans üzerindeki etkisi, BIST sürdürülebilirlik endeksinde yapılan bir araştırma ile incelenmiştir. Araştırmanın temel

amacı, işletmelerin sürdürülebilirlik raporları dahilinde sundukları kurumsal sosyal sorumluluk ifadelerinin finansal performansları üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu çalışmada, Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi'nde bulunan 35 işletmenin 2011-2016 dönemlerinde yayınladıkları sürdürülebilirlik raporları ile faaliyet raporları incelenmiştir. Çalışmada işletmelerin ilgili dönemlerde finansal analiz oranları (faaliyet oranları, kârlılık oranları, mali yapı oranları ve likidite oranları) bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Bağımsız değişkenler olarak ise çalışan, müşteri, çevre, toplum, paydaş, sürdürülebilirlik, risk yönetimi ve yenilik gibi faktörler belirlenmiştir. Analizlerde oran analizi yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk açıklamaları ve kârlılık oranları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, işletmelerin sürdürülebilirlik çabalarının finansal performanslarını etkileyebileceğini göstermektedir.

Yenidoğan (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, konaklama işletmelerinde sürdürülebilirlik uygulamalarının finansal performans üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, sürdürülebilirlik yönetiminin maliyet tasarrufu ve gelir artışı sağlama potansiyelinin karlılık üzerindeki aracılık etkisini araştırmaktır. Çalışmada, analiz yöntemi olarak anketler kullanılmış ve nedensel aracılık etkilerini istatistiksel olarak çıkarmak için SPSS ve PROCESS yazılımlarında önyükleme yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, Antalya'daki konaklama sektöründen elde edilen veriler, çevresel katılımın gelir artışını destekleyici ve maliyetleri azaltıcı etkisinin karlılık üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Yıldırım ve arkadaşlarının (2018) gerçekleştirdiği çalışmada, BİST100 şirketleri üzerinde finansal performansın sürdürülebilirlik raporlaması üzerine olan etkisi incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, sürdürülebilirlik raporlaması ile finansal performans arasındaki ilişkiyi araştırarak, finansal performansın sürdürülebilirlik raporlaması üzerindeki etkisini açıklamaktır. BİST 100 endeksinde bulunan şirketler temel alınarak bir regresyon modeli oluşturulmuştur. Sürdürülebilirlik çalışmalarını etkileyen faktörlerin araştırmalarından yola çıkılarak, bağımsız değişkenlere firma büyüklüğü değişkeni de eklenmiştir. Şirketler, sürdürülebilirlik raporlama yapma ve yapmama durumlarına göre iki gruba ayrılmıştır. Finansal performans göstergesi olarak Aktif Karlılık ve Özsermaye Karlılığı değerleri, modelin bağımsız değişkenlerini oluştururken, sürdürülebilirlik raporlama uygulaması bağımlı değişken olarak modele dahil edilmiştir. Analiz yöntemi olarak regresyon analizi tercih edilmiştir. Regresyon analizi sonuçları, iki grup arasında anlamlı farklılıkların olduğunu ortaya koymuştur.

Muslu'nun (2014) araştırmasında, Türkiye'nin en büyük 100 sanayi kuruluşu örneği üzerinden işletmelerde misyon ve vizyon kavramlarının kullanımındaki karmaşıklık incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, stratejik yönetimde misyon ve vizyon kavramlarının yerini, önemini ve tarihçesini incelemek; stratejik yönetim literatüründe yer alan misyon ve vizyon kavramlarının standartlarının belirlenmesi ve işletmelerin misyon ve vizyon bildiregelerini oluştururken bu standartları dikkate alması; mevcut kavram karmaşasını gidermek ve bu kavramların işletmelerde doğru şekilde kullanılmasını sağlamaktır. Nitel araştırma yöntemi benimsenen çalışmada, ikincil veri toplama yöntemi kullanılarak (raporlar, kitaplar, dergiler, vb.), veriler toplanmıştır. Araştırmanın evrenini, İstanbul Sanayi Odası'nın 2012 yılı için belirlediği ilk 500 sanayi kuruluşu oluştururken, seçilen ilk 100 sanayi kuruluşu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, işletmeler tarafından kullanılan misyon ve vizyon kavramlarının, yönetim bilimindeki prensiplere uygun olarak tanımlanmadığı ve işletmelerin misyon ve vizyon oluşturma kriterlerinin literatürdeki kriterlerle uyuşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2. REKABET, REKABET GÜCÜ VE KÜRESEL REKABET KAVRAMLARI

Rekabet ekonomi açısından, ekonomik etkinlikler yapan kişilerin etkinlik alanlarında en iyi olabilmek adına meydana getirdikleri müsabakalı bir çevre olarak ifade edilebilir. Literatür dahilinde piyasa ekonomisi ile rekabete dair kavramlar geniş bir alana sahiptir. Rekabet kavramı hususu yalnızca ekonomik bir değer olmamakla birlikte bu hususta belirli kuralların olduğu, konunun yasal sınırlarının çizildiği gerek ahlak gerekse etik kurallar tarafından oluşturulmuş bir yapı ortaya çıkmaktadır. Piyasa ekonomisinin işlerliği açısından rekabet unsurunun bir zorunluluk unsuru olduğu muhakkaktır. Rekabet ilkesi dahilinde serbest piyasa ekonomisi içerisinde bulunan kaynaklar daha etkin kullanılmak durumunda kalmaktadır. Dolayısıyla, tüketici açısından daha fazla fayda elde ettiği üretici açısından da maksimum kar sağladığı bir piyasa oluşturulmuş olacaktır (Altay, 2017).

Rekabet kavramı piyasaya ürün ya da hizmet sunacak olan işletmelerin bütün etkinliklerini etkileyen çevre ve koşulların tamamı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Firmalar içerisinde yaşanan rekabet bu firmaların hedeflerine ulaşmasında gerek kalite gerek fiyat gerekse hizmet ve destek hususlarında önem arz etmektedir. Bunun en büyük sebepleri de rekabet olan bir ekonomi içerisinde hem kaynaklar etkin kullanılmak durumunda kalınacak hem rakip malların fiyatlarında etkileşim oluşturulacak hem işletmelerin kaliteyi artırmaları sağlanacak hem de yeni teknolojilerin kullanımının sağlanacak olmasıdır (Aynaoğlu, 2018)

Rekabet gücünün tanımında hem daha yüksek miktarda hem de daha kaliteli mal ve hizmetlerin üretilmesi ve satılması vardır. Fakat mal ya da hizmetlerin sadece yüksek miktar ve yüksek kalitede üretilmesi ve satılması her zaman rekabette üstünlük

sağlamayabilir. Çünkü böyle bir tanımlamada maliyet ve maliyet yönetimine dair hususlar eksik kalmaktadır. Oysaki hem daha düşük maliyetle hem de yüksek kaliteli üretim yapabilen bir firma bu düşük maliyetle üretim yapmanın avantajını fiyatlarına da yansıtarak bir satış stratejisi oluşturup rekabet üstünlüğü sağlayabilecektir. Dolayısıyla rekabet gücünü etkileyen etmenler içerisinde; üretimin maliyeti, inovatif ve kaliteli üretim anlayışı, işgücü yapısı, organizasyonel yapı ve yönetim, faaliyet gösterilecek pazar seçimi, döviz kurları, mali durum, uygulanan vergi ve rekabet politikaları, tüketicilerin beklentisi, talebi belirleyen etmenler gibi faktörler de bulunmaktadır (Bulut & Doğan, 2020).

Rekabet gücü şirketlerin verimliliğini doğrudan etkileyen bir faktör olmasının yanı sıra işletmelerin kendi iç niteliklerinden olan teknoloji kullanımı ve yönetim yeteneklerinin yanı sıra bazı işletme dışı faktörler tarafından da etkilenmektedir. Dolayısıyla aynı firmanın bulunduğu ortamdan başka bir ortamda ya da başka bir rekabet düzeyinde olması durumunda elde edeceği sonuçlar değişecek kendisi adına en iyi performansı gösterebileceği, tatminkar sonuçlar elde edebileceği, hedeflerine ulaşmada en elverişli olacağı ortam meydana gelebilecektir. Rekabetçilik konusunda yapılan araştırmalarda kendi içlerinde ilişkili olan ve dört kısımdan meydana gelen bir şema karşımıza çıkmaktadır. Bu şemada belirtilen etmenler; firmanın stratejileri ve firmalar arasındaki rekabet düzeyi, girdilerin kalitesi, yerel talep koşulları ile ilişkili ve destek sanayilerinin varlığı şeklindedir (Arda, 2009).

Bir ülkenin rekabet gücüne sahip olabilmesi için Ar-Ge faaliyetlerindeki gelişmişlik düzeyi ve verimliliği, farklı sektörlerdeki performans ölçütleri, ülkedeki dış ticaret fazlası, yüksek teknoloji gerektiren malların üretilmesi, ihtisas sahibi ve yetmişmiş iş gücüne sahip olunması gibi faktörler önem arz etmektedir. Ülkenin rekabet gücü belirlenirken hem bu kıyaslar hem de o ülkenin dünyadaki yerinin tayin edilmesinde kritik öneme sahip olan demokratikleşme, vergi yapısı, insan hakları, eğitim kalitesi ve özgürlüğü gibi kıyaslar uluslararası enstitülerin çalışmalarının ve araştırmalarının dahilinde bulunmaktadır. Bu bilgiler ışığında ulusal rekabet gücünün en önemli üç ana özelliği;

1- Rekabet gücü sahibi olmakta ana amaç, ülkedeki yaşam standartlarının yükseltilmesi ve vatandaşların refah artışının sağlanmasıdır. Bu refah artışlarının sağlanabilmesi ise ancak ticaret, yatırım ve üretim gibi faaliyetlere yeterli önemin verilmesi ve ülkede bulunan bütün kurumların iş birliği ve dayanışma içerisinde olması buna ek olarak da uzmanlaşma ile mümkün olacaktır.

2- Ürün ve hizmetlerin üretilmesi ve dağıtılması hususunda rakip ülkelerin yakalanabilmesi adına ülkenin kendi özellikleri, yetenekleri ve potansiyellerine konsantre olması gerekmektedir.

3- Ülkenin rekabet edebilme gücü belirlenirken, ülkenin uluslararası pazardaki payı, ticaret bilançosu, üretimi, istihdamı gibi birçok kıyas incelenmektedir (Çivi, Erol, İnanlı, & Erol, 2008).

Uluslararası rekabet hem medeniyetler, bölgeler, ülkeler, küresel kompleksler, uzmanlaşmış endüstriler, küresel ve çok uluslu şirketler, finansal kurumlar hem de küresel alanda rekabet üstünlüğü için ülkelerin tüm varlıklarıyla yarıştıkları çok yönlü iktisadi bir pazar kategorisi olarak bilinmektedir. Bu sebeple, bir ülke ekonomisi sadece kapalı bir döngü içerisinde faaliyet gösterir ve kendini sadece kendi mantıksal ve bilimsel temeliyle sınırlarsa, böyle bir ülkenin bir rekabet durumu geliştirmesi ve kazanması mümkün olmayacaktır. Bu durum açıkça göstermektedir ki küreselleşme gereklilikleri dahilinde meydana gelecek olan dünya gelişimi için üretim ve emek faktörlerinin serbest dolaşımının sağlanması ve ulusal sınırların açıklığı gerekmektedir (Şahin, 2022).

2.1. Küresel Rekabet Endeksi

Dünya Ekonomik Forumu rekabetçilik kavramını "bir ülkenin verimlilik seviyesini belirleyen kurumlar, politikalar ve faktörler seti" şeklinde tanımlamaktadır. Bu set dahilinde ülkelerin rekabetçilik durumunun takip edilebilmesi için Dünya Ekonomik Forumu 1979 yılı itibarıyla Küresel Rekabet Gücü Endeksi'ni (GCI) belirli dönemlerde hesaplamakta ve devamlı olarak güncellemektedir. GCI 2004 yılında Kolombiya Üniversitesi'nde Sala-i Martin liderliğinde geliştirilmiş ve Micheal Porter liderliğinde 2008 yılında yenilenerek versiyonunu geliştirmiştir (Türkmen & Aynaoglu, 2017).

Rekabet gücünün ölçülebilmesi hayli zor ve tartışmalı bir husustur. Konunun en büyük zorluğu, rekabet gücü endekslerinin belirli faktörlerinin nitel olmasından ötürü ölçüm zorluğu kaynaklıyken, tartışmalı olması da yapılan değerlendirmelerde sübjektiflikten kurtulamaması kaynaklıdır. Farklı kurumlar aracılığıyla farklı rekabet gücü tanımları dikkate alınarak çeşitli endeksler oluşturulabilmektedir. Konunun bu denli karmaşık olmasına ek bir sebep olarak rekabet gücünün oldukça fazla disiplin ile ilişkili olması sebebiyle tek bir kuramsal temele oturtulmamış olduğu ifade edilmektedir. Rekabet seviyesinin ölçülmesi hususunda araştırmalarını sürdüren birçok kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşlardan her biri, farklı ölçüm yöntemlerinden faydalanan bir ülkenin rekabetçilik düzeyinin belirlenmesi için farklı değişkenler üzerine çalışmıştır. Buna ek olarak bu kuruluşlar ülkelerde vatandaşlara sunulan sosyoekonomik ortamdaki kaliteyi belirlemek ve bu ortamın iyileştirilmesi yoluyla vatandaşların refah seviyelerinin artırılmasına yönelik tedbirler alınması adına bir rehberlik sunmayı ortak amaç edinmişlerdir (Ovalı, 2014).

Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum WEF) tarafından 1979 itibariyle yayınlanan Küresel Rekabet Gücü Endeksi (Global Competitiveness Index-GCI), ülkelerdeki makro ve mikro ekonomi bakımından rekabetçilik seviyelerini inceler ve ülkelerdeki gelişmişlik düzeylerini de göz önünde tutarak rekabet gücünü belirleyecek olan etmenlere farklı ağırlıklar verir ve rekabet gücü sıralaması yapar. Çıkan sonuçlar neticesinde rekabet gücü sıralamasının yanı sıra ülke ekonomilerinin kendilerini geliştirebilmeleri adına hangi alanlarda yenilik veya düzenlemeye ihtiyaç olduğu hususunda bilgi vermektedir. GCI, dört temel faktörü ve bu 4 temel faktörü meydana getiren 12 ana başlıktan oluşan hususları göz önünde bulundurarak ülkelerin rekabet gücünü karşılaştırmaktadır. Bu dört temel faktör; çevre, insan sermayesi, piyasalar ve yenilikçilik şeklinde sıralanmaktadır (Gündüz & Soyer, 2019).

2019 yılında WEF tarafından yayınlanan GCI raporundaki başlık ve alt başlıklar;

- **Etkinleştirici Çevre**
- Kurumsal Yapılanma
- Altyapı
- Bilgi İletişim Teknolojisi Adaptasyonu
- Makroekonomik Faktörler
- **Beşeri Sermaye**
- Sağlık
- Beceriler
- **Piyasalar**
- Ürün Piyasası
- İşgücü Piyasası
- Finans Sistemi
- Pazar Büyüklüğü
- **İnovasyon Ekosistemi**
- İş Dünyası Dinamizmi
- İnovasyon Yeteneği şeklindedir (Schwab, The Global Competitiveness Index 4.0 2019 Rankings, 2019).

Etkinleştirme ortamı kategorisi içerisindeki kurumlar kısmında ülkelerdeki kurumsal ortamda kamu ve özel paydaşların davranışları ve verimlilikleri dikkate alınmaktadır. Öte yandan bireyler, firmalar ve hükümetler arasındaki etkileşimin yasal ve idari çerçevesinin, ülkedeki kamu kurumlarına dair kaliteyi ortaya koyduğu ve hem rekabet gücüne hem de büyümeye pozitif etki ettiği düşünülür. Bu kategoride ekonominin etkili bir şekilde işleyebilmesinin kapsamlı ve verimli bir altyapı ile bağlantılı olduğu, ülkelerdeki yüksek kaliteli yolların, demiryollarının, limanların ve hava taşımacılığının etkili ulaştırma yolları olup olmadığı, girişimciler için malların ve hizmetlerin hem güvenli hem de zamanında pazarlamasının yapıp yapılamadığı dikkate alınmaktadır. Aynı zamanda yine bu kategori içerisinde işletmelerde ve fabrikalarda engelsiz çalışabilmesi bakımından önem arz eden elektrik kaynaklarının, hızlı ve serbest bir bilgi akışını mümkün kılacak telekomünikasyon ağının olması önem arz etmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerine adaptasyon kısmında mobil-hücreli telefon aboneliklerinin, mobil geniş bant aboneliklerinin, sabit geniş bant internet aboneliklerinin, fiber internet aboneliklerinin ve internet kullanıcılarının sayıları nüfusa oranlanarak hesaplanmaktadır. Makroekonomik ortam kısmında öncelikle bir ülkedeki üretkenliğin tek başına artırılmayacağına onaylanmasının yanı sıra, makroekonomik düzensizlik sebebiyle meydana gelecek ziyanlardan yola çıkarak yakalanmış olan istikrara özelle işletmelerin ve rekabet bakımından da ülkenin ihtiyacı olduğu benimsenmektedir (Erat & Demirkanoğlu, 2021).

Beşeri sermaye kategorisinin sağlık kısmında sağlıklı bir işgücünün bir ülke için hem rekabetçilik hem de üretkenlik adına son derece önem taşıdığı benimsenmektedir. Neticede hasta olan bir çalışan potansiyeline oranla daha verimsiz çalışacaktır. Çalışanların sağlık durumlarının kötü olması işletmeler açısından bir maliyet unsuru olacaktır. Beceriler kısmı ise küreselleşen dünya şartlarında her an değişmekte olan şartlara ve üretim sisteminde hızla artan ihtiyaçlara seri bir şekilde uyum sağlayan çalışanlara gereksinim duyulduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, gerek ortaöğretim gerekse yükseköğretime kayıt oranları ve alınan eğitimin iş dünyası tarafından ne şekilde değerlendirildiğine yer verilmektedir. Birçok ülke tarafından ihmal edilmekte olan sürdürülebilir mesleki eğitimin çalışanlar üzerinde nitelikleri artırması açısından bu boyut da dikkate alınmaktadır (Canpolat, 2016).

Piyasalar kategorisinde ürün piyasalarının, finansal piyasaların ve uluslararası ticaretin evrimi ve ayrıca yeni endüstriyel politikaların piyasa sonuçları için yeni bir yön sağlamadaki rolü incelenmektedir. Bu boyutlardaki eğilimleri göstermek için geçmiş veriler kullanılmaktadır. Ayrıca sürdürülebilir ve kapsayıcı refah ilkelerini yerleştirirken, finansal sistemleri, rekabeti ve büyümeyi canlandırmak için özel sektöre destek verilmesi ve güçlendirmeye yönelik politika müdahaleleri için birtakım öncelikler sunulması gerekmektedir. Nihayetinde olumlu sosyal ve çevresel sonuçlar elde edilmesi yarının piyasaları işleyişi bakımından daha uzun vadeli politika önerileri sunacaktır. Piyasalar, işleyen bir ekonominin yapı taşlarıdır. Rekabetçi piyasalar genellikle mümkün olan en iyi fiyatlarla sunulan ve çok çeşitli insan ihtiyaçlarını karşılayan mal ve hizmetler üretmektedir.

Bununla birlikte, özellikle yoğunlaştırılmış pazar gücü kısmında, eksik bilgi veya dışsalıklar olduğunda, piyasaların en iyi sonuçları üretmediği durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu gibi durumlarda, bu sorunların önlenmesi veya düzeltilmesi adına yeni düzenlemelere ya da kamu müdahalelerine ihtiyaç duyulmaktadır. (Schwab & Zahidi, 2020).

İnovasyon ekosistemi kategorisinde, ülkelerin yeniliklere fahılaşmaya karşı ne derece yatkın ve açık olduğu incelenmektedir. Dördüncü Sanayi Devrimi'nde yeni bir teknolojik yakınsama ve dijitalleşme dalgası gerçekleşirken, yeni ürünler ve hizmetler yaratma ve yeni şeyler üretmenin yeni yollarını bulma süreci olarak anlaşılan inovasyon ve iş karmaşıklığı giderek daha önemli hale geliyor. İnovasyon ve iş karmaşıklığı, genel olarak gelir düzeyleriyle ve özelde de gelişmekte olan ekonomilerde ve emtia ihraç eden ekonomilerde eskisinden daha yakından ilişkilidir. Yenilik için elverişli bir ortamın oluşturulmasındaki ilerleme, yalnızca birkaç ekonominin avantajı olmaya devam ediyor ve yenilik ile açıklık el ele gittiğinden, gelecekteki büyüme, ticaret ve yatırıma açıklığın faydalarının korunması yeteneğine de bağlı olacaktır (Samans, 2017).

SONUÇ

İşletmelerin finansal olmayan bilgilerini raporlamaları konusunda literatürde geniş bir inceleme sunulmaktadır. Bu alan, kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) ve sürdürülebilirlik raporlaması olarak adlandırılır ve işletmelerin finansal performanslarının ötesinde çevresel, sosyal ve yönetsimsel performanslarını paydaşlarıyla paylaşma sorumluluğunu içerir. Bu raporlar, şeffaflığı artırarak işletmelerin uzun vadeli stratejilerini ve sürdürülebilirlik çabalarını değerlendirmek için bir çerçeve sunar.

Rapor aynı zamanda, Küresel Raporlama Girişimi (GRI) gibi kuruluşların sürdürülebilirlik raporlama standartlarını belirlediğini ve bu standartların işletmeler için önemini vurgular. Bu standartlar, işletmelerin sürdürülebilirlik performanslarını karşılaştırılabilir ve şeffaf bir şekilde sunmalarını sağlar, böylece paydaşların güvenini kazanmalarına yardımcı olur.

Araştırmada ayrıca, işletmelerin sürdürülebilirlik çabalarının finansal performansları üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalara da yer verilmektedir. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik faaliyetlerine katılımın yatırımcılar tarafından ilgi gördüğü ve işletmelerin uzun vadeli başarılarını desteklediği görülmektedir.

Sonuç olarak, işletmelerin sürdürülebilirlik raporlama süreçlerine dahil olmaları, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Bu durum hem finansal hem de sürdürülebilirlik performanslarının değerlendirilmesini kolaylaştırır ve işletmelerin uzun vadeli başarılarını güçlendirir.

Yapılan literatür taramasında çalışmalar, sürdürülebilirlik uygulamalarının işletmelerin finansal performansı üzerindeki etkisini anlamak için farklı metodolojiler ve değişik veri setleri kullanmıştır. Araştırmalar pozitif ilişkiler bildirirken, diğerleri ise bazı finansal göstergelerde etkilerin sınırlı veya karışık olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, sürdürülebilirlik stratejilerinin finansal başarıya katkı sağlayabileceği ancak bu ilişkinin kompleks olduğunu ve çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Küresel Rekabet Endeksinin maddeleri incelendiğinde bu maddelerin değer yaratma, sosyal sorumluluk, sürdürülebilirlik ve yenilik kavramlarıyla eşdeğer olduğu gözükmemektedir. Kurumsal yapılanma, altyapı, bilgi iletişim teknolojisi adaptasyonu maddelerinin değer yaratma ile, makro ekonomik faktörler, sağlık ve beceriler maddelerinin sosyal sorumluluk ile, ürün piyasası, işgücü piyasası, finans sistemi ve pazar büyüklüğü maddelerinin sürdürülebilirlik ile, iş dünyası dinamizmi ve inovasyon yeteneği maddelerinin ise yenilik ile aynı anlamları taşıdığı dolayısıyla önemlerinin küresel açıdan ne denli büyük olduğu bu çalışmayla ortaya konulmaktadır.

YAZAR BEYANI (AUTHOR DECLARATIONS)

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma etik kurul izni gerektiren analizleri kapsamadığından etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazar Katkıları: Yazar çalışmanın tümünü tek başına gerçekleştirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

- Aghayeva, R. (2019, Temmuz 22). Kurumsal Sürdürülebilirlik Düzeyinin İşletmelerin Finansal Performans Göstergeleri Üzerinde Etkisi. Kurumsal Sürdürülebilirlik Düzeyinin İşletmelerin Finansal Performans Göstergeleri Üzerinde Etkisi. İstanbul, İstanbul, Türkiye: Ulusal Tez Merkezi.
- Alkoç, G. P. (2010, Nisan 7). Misyon ve Vizyon İfadelerinin İşletme Stratejisindeki Yeri ve İşletme Performansı Üzerindeki Etkileri. İstanbul, İstanbul, Türkiye: Ulusal Tez Merkezi.
- Altay, A. (2017). Dünya Ekonomik Forumu ve Küresel Rekabet Politikaları Üzerindeki Etkileri. Gümrük&Ticaret Dergisi, 26.
- Arda, M. (2009). Bölgesel rekabetçilik: Kavramsal Çerçeve. Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi, 3.

- Atasever, M., & Işık, H. (2018). Stratejik Yönetimde Misyon ve Vizyon İfadelerinin Önemi: Türkiye ve Japonya Karşılaştırması. Adıyaman: İksad Publishing House.
- Aynaoglu, Y. (2018, 11). Küresel Rekabet Endeksi İle İnovasyon ve Makroekonomik Göstergeler Arasındaki İlişkinin Analizi. Küresel Rekabet Endeksi İle İnovasyon ve Makroekonomik Göstergeler Arasındaki İlişkinin Analizi. Denizli, Türkiye: Ulusal Tez Merkezi.
- Bulut, H., & Doğan, A. R. (2020). Rekabet Gücü ve Büyüme İlişkisi: Brics-T Ülkeleri Üzerine Ekonometrik Bir Analiz. International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries, 129.
- Canpolat, N. (2016, Mayıs). Küresel Rekabet Endeksinin Lojistik Performans Endeksinin Alt Boyutları Üzerine Moderatör Etkisi. Küresel Rekabet Endeksinin Lojistik Performans Endeksinin Alt Boyutları Üzerine Moderatör Etkisi, 33-34. İstanbul, Türkiye: Ulusal Tez Merkezi.
- Cengiz, S., & Karabayar, M. E. (2022). Kurumsal Yönetim ile Finansal Performans İlişkisi: Türkiye’de Ampirik Bir Araştırma. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 328.
- Çelik, S., Zeytinoglu, E., & Akarım, Y. D. (2016). Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Finansal Performans Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul Üzerine Bir Uygulama. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 439.
- Çivi, E., Erol, İ., İnanlı, T., & Erol, E. D. (2008). Uluslararası Rekabet Gücüne Farklı Bakışlar. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4.
- Diñçer, C., Diñçer, B., & Keskin, A. İ. (2021). Sürdürülebilirlik ve Finansal Performans Arasındaki İlişkinin Bist100 ve Bist Sürdürülebilirlik Şirketleri Aracılığıyla İncelenmesi. Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, 158-159.
- Doğan, S., & Hatipoğlu, C. (2009). Küçük ve Orta Boy İşletmelerde Vizyon Açıklamasının İşletmenin Performansına Etkisine İlişkin Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 82.
- Düzer, M. (2020). Kurumsal Yönetim, Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Finansal Performans: Bist’te Bir İnceleme. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 35-49.
- Düzer, M., & Önce, S. (2017). Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Finansal Performans: BIST’te İşlem Gören Şirketler İçin Karşılaştırmalı Bir Analiz. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 638.
- Düzer, M., & Önce, S. (2018). Sürdürülebilirlik Performans Göstergelerine İlişkin Açıklamaların Finansal Performans Üzerine Etkisi: Bist’te Bir Uygulama. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 95.
- Emir, S., & Kıymık, H. (2021). Sürdürülebilirlik Düzeyinin Finansal Performans Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi: Borsa İstanbul’da Bir Araştırma. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 107.
- Erat, V., & Demirkanoğlu, Y. (2021). Küresel Rekabet Açısından Türkiye. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 3402-3403.
- Erol, Y., & Kanbur, E. (2014). Misyon ve Vizyon İfadelerine Göre Türkiye’nin İlk 100 Büyük Şirketinin Girişimcilik Özellikleri. Business and Economics Research Journal, 154-155.
- Gündüz, M., & Soyer, M. (2019). Küresel Rekabetçilik ile Ekonomik Özgürlük Arasındaki İlişkinin Binary Lojistik Regresyon Analizi ile İncelenmesi. Journal of the Human and Social Sciences Researches, 1910-1911.
- Kılıç, M. (2010). Stratejik Yönetim Sürecinde Değerler, Vizyon ve Misyon Kavramları Arasındaki İlişki. Sosyoekonomi, 88.
- Korga, S., & Aslanoglu, S. (2022). Sürdürülebilirlik Performansı İle Finansal Performans İlişkisi Üzerine Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 634.
- Köseoglu, M. A., & Temel, E. K. (2008). Sektörlere Göre Misyon İfadelerinde Kullanılan Ögelerdeki Farklılaşmalar: İmkb Şirketleri Üzerine Bir Araştırma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 73.
- Muslu, Ş. (2014, Haziran 18). İşletmelerde Vizyon ve Misyon Kavramlarının Kullanımında Oluşan Karmaşıklık; Türkiye’de İlk 100 Büyük Sanayi Kuruluşu Örneği. İşletmelerde Vizyon ve Misyon Kavramlarının Kullanımında Oluşan Karmaşıklık; Türkiye’de İlk 100 Büyük Sanayi Kuruluşu Örneği. Sakarya, Sakarya, Türkiye: Ulusal Tez Merkezi.
- Muslu, Ş. (2014). Örgütlerde Misyon ve Vizyon Kavramlarının Önemi. HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 154.
- Ovalı, S. (2014). Küresel Rekabet Gücü Açısından Türkiye’nin Konumu Üzerine Bir Değerlendirme. International Journal of Economic and Administrative Studies, 19.
- Önder, Ş. (2019). İşletmelerin Kurumsal Sosyal Sorumlulukları ve Finansal Performansı Arasındaki İlişkinin Çift Yönlü İncelenmesi. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 182.
- Özkan, A., Tanç, Ş. G., & Taşdemir, B. (2018). Sürdürülebilirlik Açıklamaları Kapsamında Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Kârlılık Üzerine Etkisi: BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde Bir Araştırma. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 562-573.
- Samans, R. (2017). The Global Competitiveness Index 2016–2017 Rankings. Geneva: World Economic Forum.
- Schwab, K. (2019). The Global Competitiveness Index 4.0 2019 Rankings. Geneva: World Economic Forum.
- Schwab, K., & Zahidi, S. (2020). How Countries are Performing on the Road to Recovery. Geneva: World Economic Forum.
- Sevim, U. (2021). İşletmelerin çevresel yatırım harcamalarının finansal performans üzerine etkisi: BIST sürdürülebilirlik endeksi üzerine bir araştırma. Gazi İktisat ve İşletme Dergisi, 56.
- Şahin, S. (2022). Analysis of Competitiveness within the Period of 2006-2017: The Case of BRICS Countries and Turkey. Journal of Economics, Business & Political Studies, 71-72.
- Tanç, Ş. G., & Teksoy, D. (2022). Döngüsel Ekonomi Kapsamında Sosyal Sürdürülebilirlik ve Finansal Performans İlişkisi: Bist Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan Şirketler Üzerine Bir Araştırma. Mali Çözüm, 18.
- Taşdemir, B. (2017, Temmuz 17). Sürdürülebilirlik Raporları Kapsamında Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Finansal Performans Üzerine Etkisi: Bist Sürdürülebilirlik Endeksinde Bir Araştırma. Sürdürülebilirlik Raporları Kapsamında Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Finansal Performans Üzerine Etkisi: Bist Sürdürülebilirlik Endeksinde Bir Araştırma. Nevşehir, Nevşehir, Türkiye: Ulusal Tez Merkezi.
- Torlak, H. (2006). Kurumsal Sosyal Sorumluluk ile Finansal Performans Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Kurumsal Sosyal Sorumluluk İle Finansal Performans Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. İstanbul, İstanbul, Türkiye: Ulusal Tez Merkezi.
- Turhan, G. D., Özen, T., & Albayrak, R. S. (2018). Kurumsal Sürdürülebilirlik Kavramı, Stratejik Önemi ve Sürdürülebilirlik Performansı Ölçümü: Literatür Çalışması. Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi, 25-26.
- Türkmen, M. A., & Aynaoglu, Y. (2017). Küresel Rekabet Endeksi Göstergelerinin Küresel İnovasyon Endeksi Üzerindeki Etkisi. Business & Management Studies: An International Journal, 264.
- Yenidoğan, A. (2021, Şubat 4). Sürdürülebilirlik Uygulamalarının Finansal Performans Üzerine Etkisi: Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma. Sürdürülebilirlik Uygulamalarının Finansal Performans Üzerine Etkisi: Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma. Antalya, Antalya, Türkiye: Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, G., Kocamış, T. U., & Kuzu, S. (2018). Finansal Performansın Sürdürülebilirlik Raporlaması Üzerine Etkisi: Bist100 Şirketleri Üzerinde Bir İnceleme. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 625.